

Dr Kamil Śmiechowski

Autoreferat

1) Imię i nazwisko: **Kamil Śmiechowski**

2) Posiadane dyplomy i stopnie naukowe

- 28.11.2013, Uniwersytet Łódzki, Wydział Filozoficzno-Historyczny, Dr nauk humanistycznych, tytuł rozprawy doktorskiej: *Oblicze społeczno-ideowe „Gońca Łódzkiego”, „Kuriera Łódzkiego” i „Nowego Kuriera Łódzkiego” w l. 1898-1914*, promotor: prof. dr hab. Jarosław Kita

- 28.06.2009, Uniwersytet Łódzki, Wydział Filozoficzno-Historyczny, mgr historii

3) Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych

- 11.05.2015 – nadal – Interdyscyplinarne Centrum Studiów Miejskich Uniwersytetu Łódzkiego, specjalista

- 01.10.2015 – nadal – Uniwersytet Łódzki, Wydział Filozoficzno-Historyczny, adiunkt w Katedrze Historii Polski XIX wieku

4) Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.).

a) Tytuł osiągnięcia naukowego

Kwestie miejskie. Dyskusja o problemach i przyszłości miast w Królestwie Polskim 1905-1915

b) Autor/autorzy, tytuł publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa, recenzenci wydawniczy

Kamil Śmiechowski, *Kwestie miejskie. Dyskusja o problemach i przyszłości miast w Królestwie Polskim 1905-1915*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2020, ss. 297.

Recenzent: prof. dr hab. Przemysław Matusik

c) Uzasadnienie podjęcia i cel naukowy badań

Powszechnie uważa się, że słabość miast i mieszczaństwa stanowi jeden z istotnych bodźców hamujących modernizację obszarów peryferyjnych. Do sztandarowych przykładów zaliczana jest Polska, której agrarna struktura gospodarcza, a także hegemonia szlachty w życiu politycznym kraju, w połączeniu z licznymi wojnami, doprowadziły w XVII i XVIII wieku do zahamowania rozwoju ośrodków miejskich. W zasadzie panuje rodzaj konsensusu, iż w Polsce brakuje rozwiniętej kultury miejskiej, zaś miasta i mieszczaństwo nie odgrywają znaczącej roli w systemie wartości Polaków. Nic dziwnego, że teza o słabości polskich miast i rodzimego mieszczaństwa wciąż pozostaje argumentem nośnym dla wielu badaczy próbujących formułować kompleksowe wyjaśnienia charakterystyki rozwoju cywilizacyjnego ziem polskich w dobie nowożytnej oraz jego konsekwencji dla historii najnowszej.

Okres zaborów właśnie, a ściślej rzecz biorąc druga połowa XIX wieku, stanowił tymczasem niezwykle ważny etap w urbanizacji Polski i przyniósł pojawienie się na ziemiach polskich pierwszych kilkudziesięciu i kilkuset tysięcy ośrodków miejskich, które przeżywały rozwój cywilizacyjny mimo rozmaitych problemów strukturalnych i politycznych. Przemiany te nabrały szczególnie intensywnego tempa w najszybciej industrializującym się Królestwie Polskim, gdzie – prócz półmilionowej Warszawy wyrosła także przemysłowa Łódź, licząca na przełomie wieków ponad 300 tysięcy mieszkańców, a także mniejsze ośrodki przemysłowe (Sosnowiec, Dąbrowa Górnicza, Częstochowa, Żyrardów). Warszawa, stolica podzielonego kraju, nie tylko ogniskowała polskie życie publiczne, ale także przeżywała szybki rozwój miejski. Łódź, ośrodek miejski nowego typu, którego rozwój związany był niemal wyłącznie z przemysłem, stanowiła industrialną narośl na mapie rolniczego kraju, budzącą zachwyty i przerażenie zarazem. Rozwój przeżywały jednak także ośrodki miejskie szczebla gubernialnego, stające się z wolna regionalnymi centrami kultury. Na tym tle zupełnie inaczej wyglądała sytuacja podupadłych miast i miasteczek, które w wyniku reformy miejskiej z 1869 roku utraciły swój status i szybko ulegały dalszej agraryzacji. Urbanizacja i industrializacja Królestwa wraz ze zmianami społecznymi, które ze sobą niosły, przyczyniły się do wybuchu rewolucji 1905 roku, stanowiącej symboliczny początek nowoczesnej polityczności na ziemiach polskich. Miasta, będące główną areną wydarzeń, odgrywały też ważną rolę w ówczesnym dyskursie. Na tle niezrealizowanych aż do Wielkiej Wojny zapowiedzi wprowadzenia w Królestwie instytucji samorządu miejskiego, toczyła się poważna debata na temat ich kondycji ekonomicznej, kulturalnej i sanitarnej. Istotne *novum* stanowiła otwarta krytyka pochodzących z mianowania zaborczych władz miejskich, korupcji, wątpliwych

koncesji i umów zawieranych przez magistraty. Koniecznością stawało się także ponowne zdefiniowanie zarówno samej miejskości, jak i zależności panujących pomiędzy poszczególnymi warstwami miejskiej społeczności, niejako w uzupełnieniu trwającej przez cały XIX wiek debaty na temat kierunku modernizacji kraju. Coraz częściej odwoływano się do najnowszych osiągnięć europejskiej myśli urbanistycznej. Promowano idee osiedli robotniczych i miast-ogrodów. Wszystko to składało się na dyskurs o przyszłości miast i roli, jaką powinny zajmować w kwestii modernizacji Polski.

Zainteresowania naukowe, obejmujące historię procesów modernizacyjnych, dzieje miast oraz historię idei społeczno-politycznych, a także doświadczenia w pracy ze źródłami narracyjnymi, w tym w szczególności prasą i publicystyką, skłoniły mnie do podjęcia się interdyscyplinarnej analizy dyskursu miejskiego w Królestwie Polskim w latach 1905-1914. Celem naukowym realizowanego przeze mnie projektu badawczego NCN „Kwestia miejska u progu nowoczesności. Dyskusja o przyszłości miast w Królestwie Polskim w latach 1905-1914” (konkurs SONATA 8, 2014/15/D/HS3/00411), było wypracowanie nowej perspektywy w historii badań nad procesami urbanizacyjnymi i społecznymi na ziemiach polskich na przełomie XIX i XX wieku. Byłem kierownikiem oraz jedynym wykonawcą tego projektu, umożliwił on też moje zatrudnienie w charakterze adiunkta w Instytucie Historii UŁ w latach 2015-2018. W zamyśle służyć miał on włączeniu metodologii wypracowanej na gruncie współczesnych studiów miejskich oraz socjologii historycznej w obręb klasycznej historiografii dotyczącej miast oraz historii idei. Rezultatami tego projektu jest wydana w 2020 roku nakładem Wydawnictwa UŁ monografia: *Kwestie miejskie. Dyskusja o problemach i przyszłości miast w Królestwie Polskim 1905-1915*¹ oraz wybór tekstów źródłowych *Sprawy miejskie. Dyskurs miejski w Królestwie Polskim 1905-1915. Wybór tekstów*², a także kilkanaście rozdziałów w monografiach zbiorowych³ i artykułów naukowych, w tym w

¹ K. Śmiechowski, *Kwestie miejskie. Dyskusja o problemach i przyszłości miast w Królestwie Polskim 1905-1915*, Wydawnictwo UŁ, Łódź 2020.

² K. Śmiechowski, red., *„Sprawy miejskie”. Dyskurs miejski w Królestwie Polskim 1905-1915. Wybór tekstów*, Wydawnictwo UŁ, Łódź 2020.

³ K. Śmiechowski, *Między rzeczywistością biurokratyzmu a utopią samorządu. Krytyka prasowa miejskiego aparatu urzędniczego w rewolucji 1905 roku na przykładzie Łodzi*, [w:] *„Dusza urzędnika” – zewnętrzna akceptacja i wewnętrzna niezgoda?: między irredentą a kolaboracją: ugoda, lojalizm i legalizm*, red. N. Kasparek i M. Klempert, Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych UWM, Olsztyn 2015, s. 105–125; K. Śmiechowski, *Łódź przełomu wieków XIX i XX – miasto robotników?*, [w:] *Robotnicy Łodzi drugiej połowy XIX wieku - nowe kierunki badawcze*, Wydawnictwo UŁ 2016, s. 13–47; K. Śmiechowski, *Kwestia mieszkaniowa w dużych miastach Królestwa Polskiego na początku XX wieku jako zagadnienie polityczne*, [w:] *Architektura w mieście, architektura dla miasta. Społeczne i kultu-*

języku angielskim, opublikowanych m.in. w „Rocznikach z Dziejów Społeczno-Gospodarczych”⁴.

d) Opis przeprowadzonych badań

W toku kwerend zebrano obfity materiał źródłowy o zróżnicowanym charakterze, obejmujący prace naukowe z epoki, prasę, a także pamiętniki i inne źródła (z samego tylko „Kurieru Warszawskiego”, największego dziennika Królestwa Polskiego w tym okresie pod uwagę wzięto ponad 900 artykułów), który został następnie poddany gruntownej analizie w celu wyłonienia docelowej bazy źródłowej. Zdecydowano się na rozszerzenie kwerend do roku 1915, tj. początków okupacji niemieckiej Królestwa Polskiego. Większą wagę przywiązano do publikacji naukowych z epoki, które w znaczący sposób zmieniły optykę tematu.

Książka prezentująca wyniki badań składa się z sześciu rozdziałów. Pierwszy, zatytułowany *Meandry miejskiej nowoczesności*, jest próbą osadzenia niniejszych rozważań w kontekście dziewiętnastowiecznej urbanizacji i jej prawideł, ze szczególnym uwzględnieniem kontekstu Europy Środkowo-Wschodniej. Drugi rozdział, *Rewolucja miejska*, traktuje o wydarzeniach lat 1905-1907 i ich wpływie zarówno na całokształt sfery publicznej miast Królestwa, jak i zmianach w świadomości i w dyskursie miejskim, dokonanych na skutek proletariackiej rebelii. Rozdział trzeci, *Kwestie miejskie*, stanowi analizę najważniejszych problemów z jakimi borykały się miasta Królestwa Polskiego w opinii publicystów i ekspertów. Z kolei rozdział czwarty, *Potrzeba samorządu*, stanowi analizę wizji samorządu miejskiego, formułowanych w dyskursie miejskim Królestwa w latach 1905-1915. Rozdział piąty, *Prawo do miasta*, mówi o wyobrażonym kształcie

rowe aspekty funkcjonowania architektury na ziemiach polskich lat 1815-1914, red. M. Getka-Kenig i A. Łupienko, Instytut Historii PAN, Warszawa 2017, s. 13–28.

⁴ K. Śmiechowski, *Hierarchia czy demokracja? Wizja stosunków społecznych w miastach Królestwa Polskiego (na przykładzie dyskusji o samorządzie miejskim w trakcie rewolucji 1905 roku)*, „Studia z Historii Społeczno-Gospodarczej XIX i XX wieku”, 2015, t.XIV, s. 103–119; K. Śmiechowski, *Samorząd miejski jako szansa i zagrożenie dla modernizacji miast w Królestwie Polskim na początku XX wieku*, „Rocznik Łódzki”, 2017, t.66, s. 189–205; K. Śmiechowski, *Endeckie postrzeżenie miasta. Ewolucja tematyki miejskiej na łamach „Przeglądu Wszepolskiego” i „Przeglądu Narodowego”*, „Studia Podlaskie”, 2018, t.26, s. 7–26; K. Śmiechowski, *Workers and Urban Reform in the Kingdom of Poland 1905-1915*, „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych”, 2020, t.81, s. 263–288; K. Śmiechowski, *How to govern the city? Polish debates about urban policy during the First World War*, „Przegląd Nauk Historycznych”, 2021, t.XX, nr 2, s. 49–78; K. Śmiechowski, *The Pattern of an Urban Revolution. The Case of the Kingdom of Poland at the Time of the 1905 Revolution*, „Střed”, 2021, nr 2, s. 9–32; K. Śmiechowski, *Imagining the Urban Poland: Revolution and Reconceptualization of Urban Society in the Kingdom of Poland, 1905–1914*, „Praktyka Teoretyczna”, 2021, t.1(39), s. 95–118.

miejskiej wspólnoty, który wyłonił się z projektów samorządu miejskiego, przygotowywanych w tym czasie. Dwie wyraźnie zauważalne tendencje – do traktowania samorządu miejskiego jako narzędzia społecznej ekskluzji oraz do etniczacji dyskursu i postrzegania miast jako areny walki ekonomicznej z ludnością żydowską, mającej na celu ich „polonizację”, były świadectwem ceny, którą przyszło zapłacić za modernizację polskiego społeczeństwa i wynikające z niej ambicje. Wreszcie, rozdział szósty, *Ku wielkiej Warszawie*, mówi o właściwych wizjach przyszłości miast i metodach ich urzeczywistnienia.

Analiza źródeł przeprowadzona w wyżej wymienionych rozdziałach wykazała, iż na początku XX wieku w społeczeństwie polskim doszło do poważnych przewartościowań w postrzeganiu miast i miejskości jako ważnych komponentów dokonujących się w tym czasie procesów modernizacji społecznej i ekonomicznej ziem polskich. Dyskurs na temat miast i kierunków ich rozwoju, jaki został wytworzony w tym czasie, był silnie związany z zapowiadającym wprowadzeniem samorządu miejskiego. Miał on zatem charakter polityczny, wiązał bowiem perspektywy rozwoju miast z ich sytuacją prawno-administracyjną. W ramach przeprowadzonych badań dały się wyodrębnić następujące aspekty poruszanych w ówczesnych debatach spraw: 1) krytyka istniejącego stanu cywilizacyjnego miast Królestwa Polskiego, 2) podkreślenie braku samorządu miejskiego jako przyczyny istniejącego subiektywnego odczucia zacofania i niedorozwoju miast Królestwa, zarówno pod względem instytucjonalnym (słabo rozwinięte życie społeczne i kulturalne) jak i infrastrukturalnym (niewystarczająca liczba szkół, fatalny stan higieny i zdrowotności, drożyzna mieszkań), 3) wskazanie na samorząd miejski jako remedium. Dyskusja na ten temat, zainaugurowana w roku 1905, pozwoliła na postawienie szybkich diagnoz i wskazanie naczelnego celu kształtującej się polityki miejskiej, tj. uzyskania samorządu. Jednocześnie pozwoliła ona na odkrycie przez polskie mieszczaństwo jego politycznej podmiotowości. Widoki na samorząd miejski w Warszawie, Łodzi i innych miastach Królestwa rozbudziły wśród kręgów miejskiej inteligencji potrzebę sprawczości, czyli posiadania wpływu na najbliższe otoczenie społeczne. Jednocześnie pojawił się problem zakresu zadań i kompetencji przyszłego samorządu. Chciano widzieć w nim organ demokratyczny, zapewniający ochronę interesów warstw najuboższych, ale jednocześnie zapewniający wpływ na rzeczywistość najlepiej do tego przygotowanym kręgom społeczeństwa. Jednakowoż po wniesieniu rządowego projektu do Dumy logika ta ustąpiła miejsce logice narodowościowej, zorientowanej na zabezpieczenie polskiego charakteru samorządu miejskiego przed rusyfikacją z jednej strony, z drugiej zaś przed opanowaniem go przez ludność żydowską. O ile rewolucja 1905 roku uświadomiła opinii publicznej wagę miast to dyskusja toczona w kolejnych latach unaoczniała słabość polskiego mieszczaństwa. Doszło wówczas do etniczacji toczzonego dyskursu, którego punkt ciężkości

przesunął się w kierunku politycznego antysemityzmu.

Polityczny program polonizacji miast Królestwa, rozwinięty w ostatnich latach przed wybuchem I wojny światowej, rywalizował z ideą socjalizmu municypalnego, czyli wizji aktywnej polityki miejskiej nastawionej na poprawę warunków materialnych najuboższych i poprawianie jakości usług publicznych. Optyka demokratyczna, upatrująca miasto jako samorządną społeczność, znalazła się w konflikcie z optyką nacjonalistyczną, rozumiejącą rozwój miast jako kluczowy element programu Narodowej Demokracji. Każda z tych rywalizujących ze sobą wizji zawierała własne diagnozy stanu obecnego i środki naprawcze, choć obie odwoływały się do podobnych praktyk i rozwiązań znanych z bardzo idealizowanej Europy Zachodniej. Najlepszym tego przykładem jest nadwiślańska recepcja idei miast ogrodów, utopijnej wizji miejskiej nowoczesności, przeszczepionej na polski grunt przez W. Dobrzyńskiego, która dostarczała inspiracji zarówno reformatorom społecznym, jak i osobom poszukującym estetycznych emanacji programu polonizacji. Przemiany dyskursu, które nastąpiły w okresie będącym przedmiotem analiz w trakcie projektu, świadczyły o przyspieszeniu procesów modernizacyjnych społeczeństwa Królestwa Polskiego początków XX wieku. Miasta polskie uczestniczyły w dyskusji dotyczącej „kwestii miejskiej”, która zaprzętała wówczas umysły setek reformatorów i aktywistów w Europie i świecie zachodnim.

e) Wpływ na rozwój dyscypliny

Wpływ książki na rozwój dyscypliny historia polega przede wszystkim na rozszerzeniu istniejącej literatury przedmiotu o nowe ustalenia, w istotny sposób wzbogacające wiedzę na temat roli miast i miejskości w kształtowaniu się polskich dyskursów modernizacyjnych na początku XX wieku. Z uwagi na interdyscyplinarny charakter projektu może on znaleźć również odbiorców w gronie reprezentantów innych dziedzin - socjologii historycznej i socjologii miasta, antropologii kulturowej, kulturoznawstwa i innych. Może stać się on również asumptem do realizacji kolejnych projektów badawczych o charakterze porównawczym – na podstawie przeprowadzonych badań wypada podkreślić europejski kontekst polskich dyskusji. Dzięki ich analizie można wysnuć szersze, wykraczające poza zakres projektu wnioski na temat miejskiej nowoczesności w Europie Środkowo-Wschodniej oraz wpływu wewnętrznych (implozja wielkich imperiów, wzrost znaczenia nacjonalizmów) i zewnętrznych (narastające konflikty społeczne będące rezultatem porządku kapitalistycznego) uwarunkowań na kształt dyskusji na temat ich przyszłości.

Książka doczekała się jak dotąd jednej opublikowanej recenzji naukowej, autorstwa dra

Aleksandra Łupienki z Instytutu Historii Polskiej Akademii Nauk⁵. Była również recenzowana w Internecie⁶. W 2022 roku została nagrodzona Nagrodą im. Ewy Kaltenberg-Kwiatkowskiej na najlepszą monografię z zakresu studiów miejskich, opublikowaną w ciągu ostatnich dwóch lat od ogłoszenia kolejnej edycji konkursu. Organizatorem konkursu jest Sekcja Socjologii Miasta Polskiego Towarzystwa Socjologicznego. W uzasadnieniu napisano: „nagrodę przyznajemy za wnikliwą analizę dyskursu o mieście i o modernizacji polskiego społeczeństwa. Książka przekracza podziały między dyscyplinami i stanowi ważny głos nie tylko w dyskusji o polskich miastach, ale o rozwoju polskiego społeczeństwa. Autor dysponując znakomitym naukowym warsztatem, napisał książkę ważną i co nie częste wśród publikacji naukowych, książkę, którą po prostu dobrze się czyta”⁷.

5) Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej

Wielowątkowy charakter moich zainteresowań naukowych zapoczątkował ich interdyscyplinarnym charakterem, przejawiającym się zarówno w podejmowaniu bezpośredniej współpracy z reprezentantami innych dziedzin, głównie socjologami, jak i przemyśleniami refleksji wyrosłej na gruncie innych nauk społecznych do warsztatu historyka, jednakowoż bez uszczerbku na poprawność analiz historycznych.

Zainteresowanie dyskursem prasowym oraz jego wpływem na kształtowanie się świadomości społecznej, które towarzyszyło mi już od czasów studiów doktoranckich, przełożyło się na udział interdyscyplinarnych projektach badawczych, realizowanych zarówno na macierzystej uczelni jak i w innych ośrodkach naukowych. Od 2012 do 2016 roku byłem jednym z wykonawców grantu NCN „Cztery dyskursy o nowoczesności: modernizm peryferii na przykładzie Łodzi (XIX-XX w.)” (konkurs OPUS 2, 2011/03/B/HS6/01874), którego celem było opisanie dziejów Łodzi przez pryzmat dyskursów o mieście wytworzonych w czterech kluczowych punktach zwrotnych

⁵ A. Łupienko, *Kwestie miejskie w Królestwie Polskim, czyli o sprawczym dyskursie*, „Quart”, 2021, nr 2, s. 147–151.

⁶ A. Stawiszyńska, Kamil Śmiechowski - „Kwestie miejskie. Dyskusja o problemach i przyszłości miast w Królestwie Polskim 1905-1915” - recenzja i ocena, „Histmag.org” 22.01.2021, <https://histmag.org/Kamil-Smiechowski-Kwestie-miejskie.-Dyskusja-o-problemach-i-przyszlosci-miast-w-Krolestwie-Polskim-1905-1915-recenzja-i-ocena-21902> (dostęp.: 01.10.2022)

⁷ *Nagrodzona monografia dra Kamila Śmiechowskiego z Instytutu Historii UŁ*, <https://www.uni.lodz.pl/aktualnosc/szczegoly/nagrodzona-monografia-naukowca-instytutu-historii-ul> (dostęp: 16.09.2022)

jego historii – przełomie XIX i XX wieku, odzyskaniu niepodległości, formowania się porządku komunistycznego po 1945 oraz transformacji ustrojowej i gospodarczej po roku 1989. Projekt ten nie był typowym przedsięwzięciem historycznym, przeciwnie, gros zespołu badawczego kierowanego przez prof. Kaję Kaźmierską stanowili socjologowie, zaś sam projekt realizowany był w Katedrze Socjologii Kultury Uniwersytetu Łódzkiego. W ramach wspólnej pracy nad dyskursami Łodzi musieliśmy przewyżać różnice wynikające z przywiązania do własnych tradycji i paradygmatów badawczych, a także uwrażliwiać się na myślenie w kategoriach nauk społecznych z jednej i unikanie ahistoryzmu z drugiej strony. Musieliśmy także godzić pracę zespołową z własnymi awansami naukowymi, zwłaszcza zaś obronami prac doktorskich. Głównym celem projektu było zbadanie, w jaki sposób w czterech różnych okresach historycznych kształtowała się wyobraźniowa wizja Łodzi jako miasta nowoczesnego, znajdująca odzwierciedlenie w produkcji dyskursywnej, rekonstruowana zgodnie z wyobrażeniami na temat obowiązujących w danym momencie historycznym kryteriów nowoczesności. Dzięki przeprowadzonym kwerendum oraz analizom udało się zrekonstruować podstawowe mechanizmy kształtowania się dyskursu o mieście we wskazanych okresach. Wnioski z projektu obejmują też refleksję teoretyczną odnoszącą się do: po pierwsze, aplikowalności konkretnych koncepcji i pojęć (m.in. logika fantazmatyczna, różne koncepcje nowoczesności) do pola badań nad dyskursem miejskim w Polsce oraz – po drugie – do wypracowania autorskiego sposobu omawiania i wyjaśniania problematyki nowoczesności. Znaczenie projektu przede wszystkim odnosi się do kwestii poszerzenia debaty o idei miasta jako fenomenie nowoczesnym, w którym zachodzi zmiana społeczna, polityczna, ekonomiczna czy infrastrukturalna. Problematyka, która interesowała badaczy, odnosi się przede wszystkim do perspektywy dyskursywnej i w tym konkretnym kontekście prace badawcze były najbardziej owocne. Projekt ten zakończył się monografią w języku angielskim, zatytułowaną *From Cotton and Smoke. Łódź: Industrial City and Discourses of Asynchronous Modernity*⁸, która ukazała się w roku 2018 wspólnym nakładem wydawnictw UŁ i Uniwersytetu Jagiellońskiego. Byłem współautorem wstępu oraz rozdziałów pierwszego i czwartego tej książki, poświęconych odpowiednio przełomowi XIX i XX wieku oraz transformacji miasta po roku 1989. Monografia ta zebrała znakomite recenzje w kraju i zagranicą. Była ona m.in. recenzowana w prestiżowych „International Review of Social History” (tom 66), „The American Historical Review” (tom 125), „The Slavonic and East European Review” (tom 98) i „Slavic Review” (tom 80). W 2022 roku ukazała się polskojęzyczna wersja tej monografii zatytułowana *Z bawełny i dymu. Łódź – miasto przemysłowe i*

⁸ A. Zysiak et al., *From Cotton and Smoke. Łódź - Industrial City and Discourses of Asynchronous Modernity 1897-1994*, Wydawnictwo UŁ. Wydawnictwo UJ, Łódź-Kraków 2018.

Projekt „Cztery dyskursy o nowoczesności...” nie był jednym, w którym realizowały się moje zainteresowania historią regionalną Łodzi i Regionu Łódzkiego. W latach 2014-2015 byłem jednym z wykonawców merytorycznych w projekcie Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki „Fotografie robotników XIX i XX wieku”, który był realizowany przez Ośrodek Badań Interdyscyplinarnych nad Wielokulturową Łodzią i Regionem UŁ. Celem projektu było utworzenie repozytorium cyfrowego około 9 tysięcy reprodukcji fotografii i ich opisów pochodzących z konkursu „Fotografia robotnicza”, ogłoszonego w 1985 roku przez redakcje tygodników „Przekrój” i „Polityka” oraz kwartalnika „Fotografia”, przechowywanych w archiwum naukowym Instytutu Etnologii i Antropologii Kulturowej UŁ. W 2016 roku opublikowałem wraz z Martą Sikorską-Kowalską i Kenshi Fukumoto monografię zatytułowaną *Robotnicy Łodzi drugiej połowy XIX wieku. Nowe kierunki badawcze*¹⁰, która stanowić miała zaproszenie do powrotu i kontynuacji badań nad bardzo rozległym i wieloaspektowym zagadnieniem życia i działalności robotników. W zaproponowanym przez nas ujęciu, kwestia robotnicza została osadzona w kontekście nad miastem, w perspektywie studiów postkolonialnych oraz *gender history*. W ramach tej monografii opublikowałem rozdział, w którym zastanawiałem się nad rolą robotnic i robotników w życiu przemysłowego miasta¹¹. Monografia ta spotkała się z żywym zainteresowaniem odbiorców, o czym świadczą zarówno pozytywne, jak i polemiczne recenzje naukowe.

Tematykę łódzką podejmowałem w kolejnych latach, skupiając się na kwestii tożsamości miasta. Moje doświadczenia wyniesione z zajmowaniem się dyskursami o mieście przełożyły się na rozdziały w dwóch publikacjach w wydawanej przez Instytut Pamięci Narodowej serii publikacji poświęconej historii Łodzi: *Łódzkie drogi do niepodległości 1905-1918* i „*Łódź czerwona*” – *prawda czy mit*¹². W roku 2022 ukazał się natomiast pod moją redakcją tom studiów zatytułowany

⁹ A. Zysiak et al., *Z bawelny i dymu. Łódź – miasto przemysłowe i dyskursy asynchronicznej nowoczesności 1897–1994*, Wydawnictwo UŁ, Łódź 2021, Interdyscyplinarne Studia Miejskie.

¹⁰ K. Śmiechowski, Sikorska-Kowalska, i K. Fukumoto, *Robotnicy Łodzi drugiej połowy XIX wieku. Nowe kierunki badawcze*, Wydawnictwo UŁ, Łódź 2016.

¹¹ K. Śmiechowski, *Łódź przelomu wieków XIX i XX – miasto robotników?*, [w:] *Robotnicy Łodzi drugiej połowy XIX wieku - nowe kierunki badawcze*, Wydawnictwo UŁ 2016, s. 13–47.

¹² K. Śmiechowski, *Robotnicza przeszłość Łodzi a współczesna tożsamość miasta. Próba refleksji*, [w:] „*Łódź czerwona*” - *prawda czy mit?*, red. T. Toborek, Instytut Pamięci Narodowej, Warszawa-Łódź 2020, s. 159–170; K. Śmiechowski, *Zmiana świadomościowa w myśleniu o mieście w latach 1905–1914 jako podwalina rozwoju funkcji metropolitalnych Łodzi w Odrodzonej Polsce*, [w:] *Łódzkie drogi do niepodległości 1905-1918*, red. J. Żelazko, Instytut Pamięci Narodowej, Warszawa-Łódź 2020, s. 27–40.

*Przeszłość, teraźniejszość i przyszłość Łodzi. Tom 1: Historia i teraźniejszość miasta przemysłowego*¹³, stanowiący próbę interdyscyplinarnego zmierzenia się z historią miasta w dwusetną rocznicę jego przemysłowej kariery. Do grona autorek i autorów, poza historykami, należą także reprezentanci nauk o kulturze, geografii społeczno-ekonomicznej i socjologii.

W swojej aktywności naukowej wykraczałem także poza łódzkie środowisko naukowe. Szczególnie ciepłe relacje nawiązałem z działającą w ramach Instytutu Historii im. T. Manteuffla Polskiej Akademii Nauk Pracownią Dziejów Inteligencji. W latach 2016-2020 brałem udział w projekcie naukowym „Historia pojęć społeczno-politycznych w Polsce XVIII-XX wieku” (konkurs NCN OPUS 10, 2015/19/B/HS3/03737), realizowanym w Instytucie Historii im. T. Manteuffla Polskiej Akademii Nauk pod kierunkiem profesora Macieja Janowskiego. Projekt ten miał na celu poszerzenie polskiego obiegu naukowego o nowoczesne studia nad ewolucją pojęć politycznych poprzez stworzenie unikatowego w polskiej nauce słownika, obejmującego różne ważne dla nauk humanistycznych pojęcia, których znaczenie ewoluowało od końca XVIII w. Słownik ten ma w zamyśle pomóc badaczom z dziedzin historii, politologii, socjologii oraz innych nauk społecznych w rozumieniu pewnych kluczowych, historycznie ukształtowanych pojęć w ich historycznie zmiennych znaczeniach. Celem projektu na tym etapie będzie stworzenie wstępnego tomu metodologicznego słownika oraz zebranie materiałów do pierwszego z docelowych tomów. Tom ów ukazał się w 2019 roku pod tytułem *Z dziejów pojęć społeczno-politycznych w Polsce XVIII-XX wiek*. Jednym z rezultatów projektu był również specjalny numer anglojęzycznego czasopisma „Acta Poloniae Historica”. W obu znalazły się moje artykuły, łączące w sobie zagadnienia typowe dla problematyki historii pojęć i wątki z moich wcześniejszych przedsięwzięć badawczych¹⁴. Od roku 2021 jestem zaangażowany w kolejny projekt realizowany w Instytucie Historii PAN, *Polskie pojęcia społeczno-polityczne XIX i XX wieku* (konkurs OPUS 20, 2020/39/B/HS3/02475), którego kierownikiem jest dr hab. Adam Koźuchowski. W ramach prowadzonych badań analizie poddany zostanie retoryczny potencjał i zmiany znaczenia w czasie, na przestrzeni dwóch stuleci, około pięćdziesięciu kluczowych pojęć polskiego dyskursu społeczno-politycznego.

Podjmowałem także owocne kontakty zagraniczne. W roku akademickim 2018/2019 uzyskałem dwutygodniową rezydencję badawczą w Centrum Historii Miejskiej Europy Środkowo-

¹³ K. Śmiechowski, red., *Przeszłość, teraźniejszość i przyszłość Łodzi*, Łódź 2022, t. 1: Historia i tożsamość miasta przemysłowego, Interdyscyplinarne Studia Miejskie.

¹⁴ K. Śmiechowski, *How Do Local Conditions Inform Socio-Political Language? The Concept of „Intelligentsia” in Łódź Press Before the Mid-Twentieth Century*, „Acta Poloniae Historica”, 2020, t.122, s. 135–163; K. Śmiechowski, *Z perspektywy stolicy. Łódź okiem warszawskich tygodników społeczno-kulturalnych (1881-1905)*, Ibidem, Łódź 2012.

Wschodniej we Lwowie, które dysponuje największą w tej części Europy biblioteką zawierającą prace z dziedziny historii miejskiej. Pobyt ten w znaczący sposób ułatwił mi zebranie obszernej bibliografii użytej podczas pisania *Kwestii miejskich...* W tym samym roku odbyłem także kwerendę w Międzynarodowym Instytucie Historii Społecznej w Amsterdamie. Innym aspektem mojej działalności międzynarodowej był udział w konferencjach naukowych zagranicą. W 2015 roku uczestniczyłem w Wilnie w konferencji dla młodych badaczy zorganizowanej przez Instytut Herdera. W 2017 i w 2021 roku brałem udział w dwóch konferencjach Polsko-Niemieckiego Towarzystwa Historii Medycyny. Pierwsza odbyła się w Hamburgu, druga z uwagi na uwarunkowania pandemiczne miała charakter zdalny. W 2017 roku brałem udział w konferencji European Labour History Network w Paryżu, zaś w 2019 – w Amsterdamie. W 2018 i 2020 roku brałem z kolei udział w dwóch Międzynarodowych Konferencjach Historii Pojęć w Maladze w 2018 i w Berlinie w 2022. W 2019 byłem zaś uczestnikiem konferencji Association for Slavic, East European, & Eurasian Studies w Zagrzebiu. Wreszcie, w bieżącym roku byłem uczestnikiem konferencji European Association for Urban History, która odbyła się w dniach 31 sierpnia – 4 września na Uniwersytecie w Antwerpii.

W okresie po obronie doktoratu brałem udział w licznych konferencjach i seminariach naukowych w Polsce, w tym m.in. w konferencjach z serii „Architektura w mieście, architektura dla miasta”, „Międzynarodowe Sympozjum Dziejów Biurokracji”, „Między irredentą a kolaboracją”, „Życie prywatne Polaków w XIX wieku”, „Oblicza wojny”, „Czwartkach z socjologią historyczną”, Seminarium im. A. Żarnowskiej i innych. Niezależnie od monografii i artykułów naukowych, opublikowałem także kilka recenzji naukowych prac dotyczących głównie historii Łodzi i Regionu Łódzkiego.

- 6) Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.

Doświadczenie interdyscyplinarności skłoniło mnie do włączenia się tuż po obronie doktoratu w proces organizacji na UŁ centrum naukowo-badawczego, mającego na celu integrację badaczy z różnych dziedzin zainteresowanych tematyką miejską – Interdyscyplinarnego Centrum Studiów Miejskich UŁ. Od maja 2015 roku jestem sekretarzem naukowym tego centrum, odpowiadając m.in. za organizację konferencji i seminariów naukowych. Koordynowałem m.in. cykl seminariów „Dyskusje miejskie”, w ramach którego wyniki swoich badań prezentowali reprezentanci różnych dyscyplin zajmujących się problematyką miejską. W roku 2015 byłem sekretarzem konferencji naukowej „Miasto, masa i... projekt. Historyczne trajektorie dyskursów

modernizacyjnych”, która odbyła się na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym UŁ. W roku akademickim 2020/2021 zorganizowałem w ramach działalności ICSM cyklu konferencji online pod wspólną nazwą „Przeszłość, teraźniejszość i przyszłość Łodzi” z okazji 200 lat Łodzi przemysłowej. Obejmowały one wieloaspektowy przegląd współczesnych badań nad Łodzi, począwszy od jej historii aż po perspektywy rozwoju. Uczestniczyłem także w zakończonych powodzeniem staraniach o przygotowanie wielotomowej monografii historycznej miasta Łodzi, która ukaże się z okazji 600 lat nadania mu praw miejskich w 2023 roku. Jestem członkiem rady programowej wydawanej przez Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego serii wydawniczej „Interdyscyplinarne Studia Miejskie”, w ramach której publikowane są innowacyjne monografie dotyczące szeroko rozumianych studiów miejskich.

W latach 2015-2018 ze względu na zatrudnienie finansowane ze środków Narodowego Centrum Nauki nie prowadziłem zajęć dydaktycznych. Od roku akademickiego 2018/2019 w Instytucie Historii Uniwersytetu Łódzkiego prowadzę szereg zajęć dydaktycznych, w tym wykłady ogólnouczenińskie dla studentów różnych kierunków studiów, dotyczące dziejów Łodzi, historii miast polskich i historii kolei, wykłady i ćwiczenia z historii Polski XIX wieku dla kierunków e-historia i historia, zajęcia w ramach specjalizacji przedmiotowych – m.in. dotyczące dziejów prasy polskiej w XIX wieku. Zajęcia te były zawsze bardzo wysoko oceniane przez studentów. Część z nich, realizowana na kierunku e-historia, odbywała się w formie e-learningu.

Od czasów studenckich jestem zaangażowany w działalność upowszechniającą naukę. Opublikowałem kilkanaście artykułów popularnonaukowych i recenzji w czasopiśmie takich jak „Kronika Miasta Łodzi”, „Histmag.org”, łódzkim dodatku „Gazety Wyborczej”, „Tytus.edu” i innych. Brałem udział w programach TVP Historia, Programie I Polskiego Radia, Polskim Radiu Łódź, TV Toya. Wystąpiłem także w roli eksperta w filmie dokumentalnym zatytułowanym „Wybrała Polskę”, zrealizowanym przez Telewizję Polską w 2022 roku. W okresie po obronie doktoratu uczestniczyłem w kilkunastu spotkaniach i wykładach otwartych, organizowanych m.in. przez Bibliotekę Miejską w Łodzi, Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi, Muzeum Miasta Łodzi, Centralne Muzeum Włókiennictwa w Łodzi i inne. Wygłosiłem także wykład otwarty podczas swojego pobytu w Centrum Historii Miejskiej we Lwowie. Byłem wreszcie uczestnikiem projektów edukacyjnych, m. in. projektu „Historia dla Polonii” realizowanego na zamówienie Ministerstwa Spraw Zagranicznych; prowadziłem także zajęcia w ramach Dziecięcego Uniwersytetu Ciekawej Historii oraz Łódzkiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku im. Heleny Kertz.

Jestem członkiem Oddziału Łódzkiego Polskiego Towarzystwa Historycznego. W latach

2014-2019 byłem członkiem Fundacji Nauk Humanistycznych z siedzibą w Pabianicach. We wcześniejszym okresie byłem zaś członkiem łódzkiego Stowarzyszenia Fabrykancka, które zajmowało się m.in. ochroną i promocją łódzkiego dziedzictwa kulturowego.

Kamil Sanecki

.....
(podpis wnioskodawcy)